

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ
ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

ДРУГОВА ОЛЕНА СЕРГІЇВНА

УДК 338.45:621

**ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ
МАШИНОБУДУВАННЯ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» Міністерства освіти і науки.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Міщенко Володимир Акимович,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
завідувач кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності та фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Піддубна Людмила Іванівна,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця,
професор кафедри міжнародної економіки та
менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

кандидат економічних наук, доцент
Ілляшенко Наталія Сергіївна,
Сумський державний університет,
доцент кафедри маркетингу та управління
інноваційною діяльністю

Захист відбудеться «11» листопада 2015 р. о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.050.02 у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м. Харків, вул. Фрунзе, 21, корпус У1, ауд. 1001.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м. Харків, вул. Фрунзе, 21.

Автореферат розісланий « 9 » жовтня 2015р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. С. Стригуль

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток економічних відносин характеризується пошуком нових форм та методів забезпечення оцінки діяльності підприємств машинобудування для створення умов щодо реалізації ефективних управлінських процедур як основи підвищення рівня конкурентного потенціалу. У зв'язку з цим актуалізуються дослідження проблем функціонування підприємств в умовах обмеженості фінансових ресурсів, відсутності інноваційної продукції, швидкого фізичного та морального старіння основних фондів і технологій. В умовах сучасності українські підприємства не мають розвиненої системи збуту, у наслідок чого знижується рівень їх конкурентоспроможності. Рішення проблем забезпечення стійкого розвитку підприємств машинобудування набуває важливого значення та потребує розробки науково-методичних основ оцінки конкурентного потенціалу з врахуванням його ключових компонент, особливостей організації діяльності, стратегічних та тактичних пріоритетів.

Питання формування й оцінки конкурентного потенціалу висвітлені у працях провідних учених А. Г. Андрєєва, І. Ансоффа, О. В. Глічова, Е. А. Горбашко, У. Деминга, Д. Джурана, М. Г. Долинської, Ю. Б. Іванова, Н. С. Ілляшенко, І. М. Кирчатої, І. В. Константинова, Н. С. Краснокутської, Н. В. Кузьминчук, Д. С. Львова, О. В. Манойленка, В. А. Міщенко, В. В. Окрепилова, П. А. Орлова, І. П. Отенко, А. Ф. Парфенова, П. Г. Перерви, Л. І. Піддубної, М. Портера, Д. В. Райко, І. М. Рєпіна, М. Робсона, В. Е. Рохчина, Ю. В. Таранухіна, Р. А. Фатхутдінова, Б. П. Усанова, О. С. Федоніної, І. А. Федоренко, С. Ю. Шевченко, Г. І. Шепеленко, А. І. Яковлева, О. Г. Янкового та ін.

Аналіз тенденцій і перспектив розвитку вітчизняної машинобудівної промисловості свідчить про доцільність розробки сучасних підходів щодо оцінки конкурентного потенціалу підприємства, які потребують поглиблення наукових засад управління перевагами підприємств машинобудування у середньо- та довгостроковому періодах для прийняття тактичних та стратегічних управлінських рішень. Складність і доцільність здійснення подальших розробок у цьому напрямі обумовили актуальність теми дослідження і системність викладення основних положень дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та фінансів НТУ «ХП» у рамках завдань фундаментальних держбюджетних НДР МОН України «Моделювання процесів відтворення соціально-економічного потенціалу промисловості регіону» (ДР № 0110U001254), де здобувачем проаналізовано сучасний стан управління конкурентним потенціалом підприємств машинобудування та надано його оцінку; «Удосконалення економічної оцінки енергозбереження» (ДР № 0111U002283), в межах якої здобувачем сформовано теоретико-методичні засади оцінки рівня стабільності конкурентних переваг підприємств машинобудування, та ініціативної НДР «Сучасні методи організації управління підприємствами машинобудівної галузі у глобальному ринковому середовищі»

(ДР № 0113U005918), де здобувачем запропоновано систему оцінки локальних потенціалів підприємств машинобудування.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – узагальнення теоретичних засад, розробка науково-методичного інструментарію та практичних рекомендацій щодо формування та оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування.

Відповідно до зазначеної мети поставлені наступні завдання:

- уточнити сутність поняття «конкурентний потенціал підприємства»;
- удосконалити класифікацію видів конкурентного потенціалу підприємства як основи забезпечення стійкості конкурентних переваг;
- узагальнити теоретико-методичні засади інтегрального оцінювання конкурентного потенціалу підприємств машинобудування;
- розробити методичний підхід до формування домінантних показників оцінки рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування;
- оцінити рівень конкурентного потенціалу вітчизняних підприємств машинобудування;
- обґрунтувати ефективність впровадження запропонованих логіко – структурних моделей для прийняття управлінських рішень щодо підвищення рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування.

Об'єктом дослідження є процес оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування.

Предметом дослідження є розвиток теоретико – методичних і науково-практичних аспектів оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування.

Методи дослідження. Методичну та теоретичну базу дисертаційної роботи склали фундаментальні положення економічної теорії, теорії конкурентних переваг. У роботі використано загальнонаукові методи: узагальнення та порівняння - для уточнення сутності поняття «конкурентний потенціал підприємства»; кореляційного аналізу, економіко-математичного моделювання, багатовимірного статистичного аналізу – при удосконаленні наукових положень щодо оцінювання конкурентного потенціалу підприємств машинобудування; кластерний аналіз - для визначення рівня конкурентного потенціалу; метод ієрархій - для виявлення пріоритетних напрямків управління конкурентним потенціалом підприємств машинобудування.

Наукова новизна отриманих результатів :

удосконалено:

сутність поняття «конкурентний потенціал підприємства» як можливості ресурсів, здатностей і компетенцій підприємства формувати його конкурентні переваги порівняно з іншими господарюючими суб'єктами на визначеному ринковому сегменті, що дає можливість вдосконалити теоретичне підґрунтя оцінки конкурентного потенціалу підприємств;

класифікацію видів конкурентного потенціалу, яка, на відміну від існуючих підходів, враховує особливості суб'єктів господарювання за видами діяльності і доповнена ознакою «стійкість конкурентних переваг», що дозволяє узагальнити науково-методичні підходи в теорії конкурентних переваг;

теоретико-методичні засади інтегрального оцінювання конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на застосуванні системної моделі та визначення її критеріїв і принципів, що дозволяє більш аргументовано ранжувати рівні конкурентного потенціалу;

дістало подальшого розвитку:

методичний підхід до формування системи оціночних показників рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, який, на відміну від існуючих, передбачає комплексну оцінку за його функціональними складовими та дозволяє з більшим ступенем достовірності оцінити стан ресурсних і функціональних можливостей підприємства у конкурентному середовищі;

науково-методичний підхід до оцінки рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на використанні методів багатовимірного статистичного аналізу, сприяє більш точному ранжуванню складових конкурентного потенціалу підприємства за рангом по групах та спрямований на підвищення ефективності заходів щодо прийняття узгоджених управлінських рішень з урахуванням видів діяльності підприємств машинобудування, їх матеріально-технічної бази та рівня продуктивності праці;

структурно-логічні моделі прийняття управлінських рішень щодо формування, розвитку та утримання досягнутого рівня конкурентного потенціалу на стратегічному та тактичному рівнях, які, на відміну від існуючих, базуються на більш точному врахуванні функціонального призначення його складових, що дозволяє більш аргументовано враховувати потенційні можливості при формуванні портфелю заходів у релевантний період.

Практичне значення одержаних результатів для машинобудівної промисловості полягає в удосконаленні теоретичних положень та методичних рекомендацій щодо визначення рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування та ефективності його використання, які направлені на розробку та реалізацію заходів щодо забезпечення стійких конкурентних переваг підприємства.

Розроблені положення дисертації використовуються в діяльності Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (м. Харків, акт № 03-44 / 1130 від 19. 03. 2015 р.). Основні практичні результати дисертаційної роботи впроваджено у діяльність підприємств машинобудування, а саме: ВАТ «Турбоатом» (м. Харків, акт № 2 від 15. 04. 2012 р.); ТОВ «ХТЗ» (м. Харків, акт від 27. 09. 2012 р.); ПП «Гранд Кристал» (м. Харків, акт № 8 від 05. 08. 2014 р.). Теоретичні положення дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та фінансів при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Менеджмент ЗЕД», «Управління персоналом» (акт впровадження від 18. 03. 2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено основні наукові положення, розробки, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, одержано здобувачем самостійно. Серед них: формування поняття «конкурентний потенціал»,

розробка підходу до формування конкурентного потенціалу, а також методичні рекомендації щодо інтегральної оцінки, виокремлення домінантних показників потенціалу, ранжування підприємств за рівнем інтегрального показника, обґрунтування методичних положень з прийняття управлінських рішень у конкурентних групах.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення та висновки дисертаційної роботи доповідались на Міжнародних науково-практичних конференціях: «Інформаційні технології : наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (м. Харків, 2009 р., 2010 р., 2012 р., 2014 р.); «Актуальні проблеми в економіці та шляхи їх вирішення» (м. Одеса, 2012 р.); «Сучасний менеджмент : проблеми теорії та практики» (м. Кривий Ріг, 2012 р.); «Актуальні проблеми економіки і управління в сучасних соціально – економічних умовах» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Проблеми забезпечення сталої економіки в країні» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Економічна теорія та практика : сучасні погляди та концепти» (м. Київ, 2012 р.); «Проблеми соціально-економічного розвитку підприємств» (м. Харків, 2011 р., 2012 р., 2014 р.).

Публікації. Основний зміст дисертації відображено у 29 наукових публікаціях, з них: 16 статей - у наукових фахових виданнях України, 2 - у закордонних періодичних фахових виданнях, 11 - у матеріалах конференцій.

Структура й обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 292 сторінки; з них 38 таблиць по тексту; 2 таблиці на 3 сторінках; 21 рисунок по тексту; 8 рисунків на 8 сторінках; список використаних джерел зі 313 найменувань на 34 сторінках; 9 додатків на 70 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету і задачі, визначено об'єкт і предмет дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі **«Теоретико-методичні аспекти формування та оцінки конкурентного потенціалу підприємства»** досліджено еволюцію положень теорії конкурентних переваг та обґрунтовано місце конкурентного потенціалу в системі формування конкурентоспроможності підприємства; узагальнено наукові підходи й удосконалено сутність поняття «конкурентний потенціал підприємства» та класифікацію видів, запропоновано теоретико-методичні засади його оцінки.

На основі дослідження наукової літератури визначено, що проблеми підвищення рівня конкурентного потенціалу підприємств вимагають прийняття ефективних управлінських рішень та розробки обґрунтованих підходів до його оцінки з урахуванням домінантних показників, особливостей сталої організації діяльності у стратегічній перспективі.

Узагальнено підходи до визначення дефініції «конкурентний потенціал підприємства», яку запропоновано розглядати з урахуванням чотирьох аспектів: функціонального, ресурсного, структурного, результативного.

Встановлено наявність чіткого логічного зв'язку між елементами понятійного апарату «конкурентний потенціал», «конкурентні переваги», «конкурентоспроможність», що дозволило визначити конкурентний потенціал як можливості ресурсів, здатностей і компетенцій підприємства, формувати його конкурентні переваги порівняно з іншими господарюючими суб'єктами на визначеному ринковому сегменті.

У роботі доведено, що формування конкурентного потенціалу підприємства відбувається з виділенням його класифікаційних ознак. При цьому основою конкурентних можливостей виступає загальний потенціал підприємства (рис. 1).

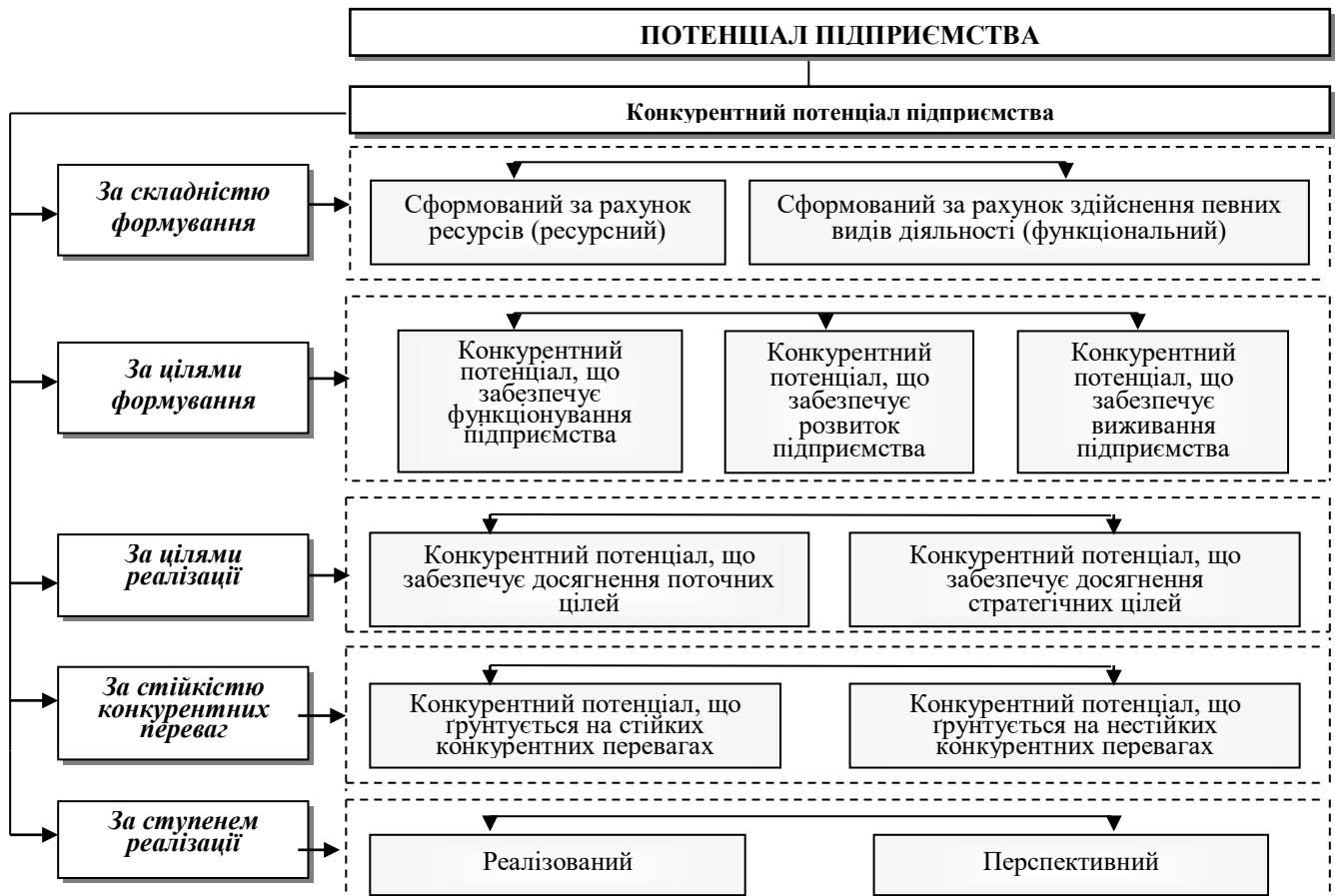

Рисунок 1 – Класифікація видів конкурентного потенціалу підприємства

Кожний з приведених на рис. 1 потенціалів вважається можливістю виготовляти товари або надавати послуги, які будуть перевершувати за якісно-ціновими параметрами аналоги й користуватися більш пріоритетним попитом у споживачів. З урахуванням основних положень теорії конкурентних переваг сформовано системний підхід до оцінки конкурентного потенціалу підприємства (рис. 2).

Визначено, що формування ефективної системи оцінки конкурентного потенціалу підприємства має стратегічний характер та поєднує у собі комплекс дій, спрямованих на пошук і реалізацію управлінських можливостей, компетенцій і ресурсів, спрямованих на підвищення його рівня.

Рисунок 2 – Підхід до оцінки конкурентного потенціалу підприємства

У другому розділі «**Діагностика рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування**» розкрито особливості функціонування підприємств машинобудування в Україні та визначено тенденції їх розвитку, розроблено методичний підхід до оцінки рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування за функціональними складовими.

Аналіз особливостей функціонування вітчизняних підприємств з урахуванням чинників макро- та мікросередовищ дозволив встановити, що складні соціально-економічні перетворення в країні спричинили істотне згортання виробництва продукції, яке в нових умовах виявилось надзвичайно уразливим. Визначено, що як у промисловості в цілому, так і у сегменті машинобудування переважає тенденція до зниження індексів промислової продукції, що, головним чином, викликано низькою ефективністю

використання комплексу управлінських ресурсів, компетенцій і можливостей.

На основі аналізу статистичної інформації за період 2009-2013 рр. виявлено, що основною проблемою функціонування підприємств машинобудування є нестабільність їх фінансового стану (табл. 1). Це дозволило виділити чинники, що впливають на формування конкурентного потенціалу у мікро- та макросередовищах. До них віднесено внутрішні та зовнішні можливості, ресурси, інструменти, що обумовлюють об'єктивний та суб'єктивний вплив на формування конкурентного середовища машинобудівного підприємства.

Таблиця 1 – Темпи приросту чистого прибутку підприємств машинобудування за 2009-2013 рр.

	2009	2010	2011	2012	2013
ПАТ "Завод "Червоний Жовтень"	-67,3603	232,1429	142,2043	-92,0533	421,7877
ПАТ "ВАЗ"	238,0194	-49,5581	-100	100	-4,10315
ПАТ "Електромашини"	-10,4819	108,878	-100	100	-7,3447
ПрАТ "ХЗШП"	-90,9774	-100	100	211,5646	-9,17031
ВАТ "Завод ім.Фрунзе"	204,3232	36,62087	-100	100	3,93009
ВАТ "Автрамат"	100	-100	0	0	0
ЗАТ "ЛЗТД"	-100	0	100	-100	0
ЗАТ "ХЕЗ"	100	586,6726	-100	0	0
ВАТ "Діпрозаводтранс"	-100	0	0	0	100
АТЗТ "ХЗЕМВ-1"	852,809	-92,3349	-100	100	-57,0588
ВАТ "Турбоатом"	-13,5112	50,1352	-100	100	88,73931
ВАТ "Точприлад"	0	100	-100	0	0
АТ "ХАРП"	100	-60,7689	-100	0	0
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	4,748379	56,00745	-18,9316	-21,2315	127,1415
ПАТ «Науково – виробниче підприємство «Система»	100	-100	0	0	0
ВАТ "ХЕМЗ"	3,940887	-5,21327	-100	0	0
ВАТ "Восток"	73,56322	-100	0	0	0
ПАТ «Науково – дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»	6,666667	12,5	-100	100	-100

Встановлено, що визначені для оцінки конкурентного потенціалу локальні потенціали (фінансовий, виробничий, трудовий, збутовий, управлінський) мають конкретні характеристики і дозволяють оцінити рівень та стан кожного з елементів, тому необхідно розглядати їх в єдності та взаємозв'язку. Складові конкурентного потенціалу підприємства представлено у табл. 2.

При формуванні системи показників конкурентного потенціалу враховані наступні особливості: 1) використання комплексного підходу під час оцінки та розробки інтегрального показника конкурентного потенціалу підприємства; 2) структура показників при максимальному використанні вихідної інформації з урахуванням можливостей розширення інформаційної бази у випадку такої потреби; 3) «прозорість» схеми розрахунку.

Таблиця 2 – Складові конкурентного потенціалу підприємства

Вид потенціалу	Фактори, що формують потенціал	Показники, що враховуються при оцінці складових конкурентного потенціалу
1	2	3
Фінансовий потенціал (ФП)	- Фінансова стійкість підприємства; - Інвестиційна привабливість; - Політика ціноутворення.	- Рентабельність власного капіталу; - Коефіцієнт автономії; - Коефіцієнт абсолютної ліквідності; - Коефіцієнт фінансового ризику
Виробничий потенціал (ВП)	- Стан засобів праці; - Рівень механізації і автоматизації праці і виробництва; - Інноваційна діяльність підприємства.	- Матеріаловіддача; - Фондовіддача; - Коефіцієнт зносу основних фондів.
Трудовий потенціал (ТП)	- Рівень кваліфікації персоналу; - Рівень конфліктності в організації; - Соціальна інфраструктура організації; - Участь персоналу в процесі управління; - Мотиваційні системи.	- Коефіцієнт укомплектованості кадрів; - Продуктивність праці; - Коефіцієнт матеріальної мотивації працівників.
Збутовий потенціал (ЗП)	- Застосування комплексного підходу при плануванні маркетингової діяльності; - Задоволення запитів споживачів; - Заходи щодо підготовки і ухвалення маркетингових рішень.	- Рентабельність продажів; - Темп зростання обсягів реалізації продукції; - Рівень витрат на збут.
Управлінський потенціал (УП)	- Інновації в галузі управління; - Здатність швидко реагувати на ринкові умови, що змінюються; - Компетентність в управлінні.	- Ефективність системи управління

Застосування експертного методу дало можливість виявити особливості управління конкурентним потенціалом та визначити функції реалізації його оцінки для 29 підприємств, згрупованих згідно ст. 55 Господарського кодексу України у три групи - великі, середні та малі (табл. 3).

Таблиця 3 – Структура підприємств за їх розміром

Групи підприємств	Кількість, од.	Питома вага, %
Великі	3	10,3
Середні	14	48,3
Малі	12	41,4
Усього	29	100,0

За даними вибіркової сукупності виявлено, що більшість підприємств (82,2%) визначають функцію оцінки конкурентного потенціалу як важливу. Одночасно 86,7% підприємств акцентують увагу на необхідність впровадження її у практику управління. Значна кількість підприємств (75,6%) визначає відсутність методичного забезпечення оцінки конкурентного потенціалу в якості основної причини.

Таким чином, обгрунтовано доцільність розробки підходу щодо комплексної оцінки конкурентного потенціалу з використанням цілісної системи показників, яка дозволяє виявляти економічні резерви підприємств машинобудування.

У третьому розділі «Удосконалення методичного забезпечення оцінки і управління конкурентним потенціалом підприємств машинобудування» запропоновано структурно-логічні моделі прийняття управлінських рішень щодо формування, розвитку та підтримки досягнутого рівня конкурентного

потенціалу підприємствами машинобудування на стратегічному та тактичному рівнях, розроблено методичний інструментарій комплексної бальної оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування з використанням графоаналітичного методу.

Для реалізації комплексу заходів щодо підвищення рівня управлінського потенціалу підприємств машинобудування обґрунтовано доцільність застосування структурно-логічних моделей. Впровадження у практику цього підходу передбачає оцінку управлінського потенціалу на основі розрахунку рівня ефективності системи управління на підприємствах (E_{yn}) за формулою

$$E_{yn} = N_{yn} \times \frac{n \times K_{ef.p}}{\sum_{i=5}^n \frac{1}{k_i}}, \quad (1)$$

де N_{yn} – чисельність менеджерів; n – кількість показників, що формують систему якісної оцінки системи управління; k_i – оціночний коефіцієнт i -го виду; $K_{ef.p}$ - показник, що відображає величину додаткової доданої вартості, яку отримує підприємство від використання управлінців (у грошовому вимірі)

$$K_{ef.p} = \frac{\Delta Ч}{N_{обл} \times S_{упр}}, \quad (2)$$

де $\Delta Ч$ – чистий приріст капіталу підприємства; $N_{обл}$ – середньооблікова чисельність персоналу; $S_{упр}$ – частка управлінців у загальній чисельності.

Визначено, що найбільш слабкою компонентою конкурентного потенціалу підприємств машинобудування є управлінський (значення E_{yn} знаходиться в діапазоні від 0 до 0,1).

Для оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування використано метод багатовимірного аналізу, що ґрунтується на принципах системності, комплексності, адаптивності та цілеспрямованості. Етапи визначення рівня конкурентного потенціалу подано на рис. 4.

На основі використання багатовимірної середньої та кластерного аналізу обґрунтовано рівні локальних та доміантних складових та здійснено їх групування з урахуванням граничних значень, що дає можливість визначати заходи для підвищення ефективності використання кожного з локальних потенціалів на різних рівнях управління.

Для визначення конкурентного потенціалу запропоновано комплексну 4 – х бальну оцінку (максимально можливий рівень конкурентного потенціалу оцінюється в 4 бали, високий – 3 бали, середній – 2 бали і низький – 1 бал) з використанням графоаналітичного методу, який свідчить, що більшість підприємств, незалежно від їх розміру та обсягу діяльності, мають структуру конкурентного потенціалу, що тяжіє до якоїсь однієї складової (рис. 5 - 7).

Запропоновано інтегрований підхід до оцінки конкурентного потенціалу підприємства, який ґрунтується на положеннях функціонального підходу до побудови комплексу взаємозалежних локальних потенціалів підприємств машинобудування (рис. 8).

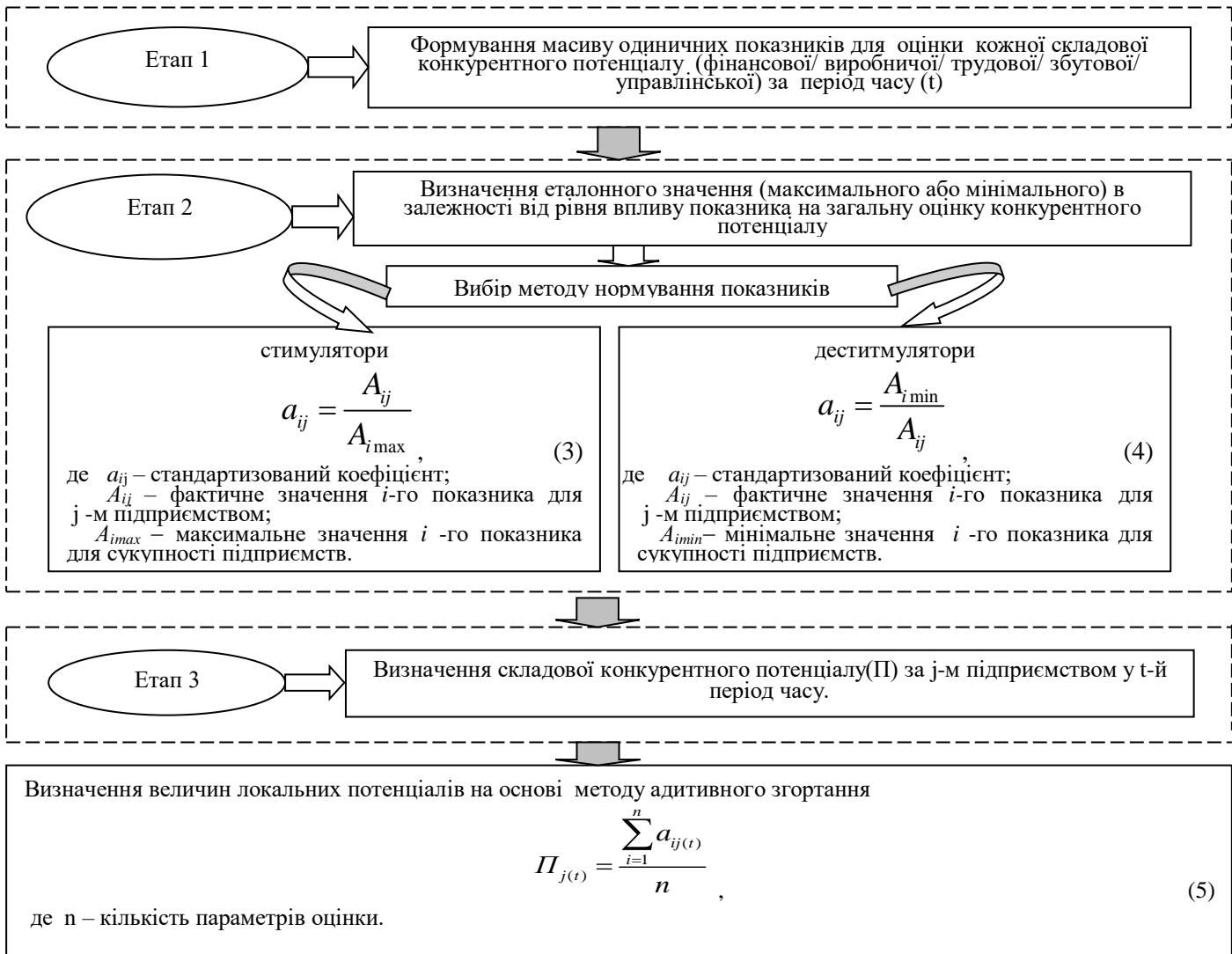

Рисунок 4 – Етапи визначення рівня конкурентного потенціалу підприємства

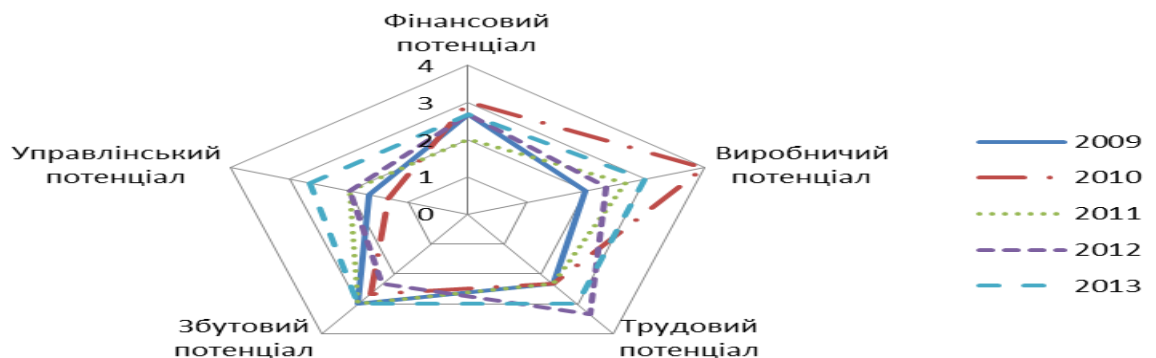

Рисунок 5 – Оцінка рівня конкурентного потенціалу великих підприємств машинобудування Харківської області (за середньою величиною)

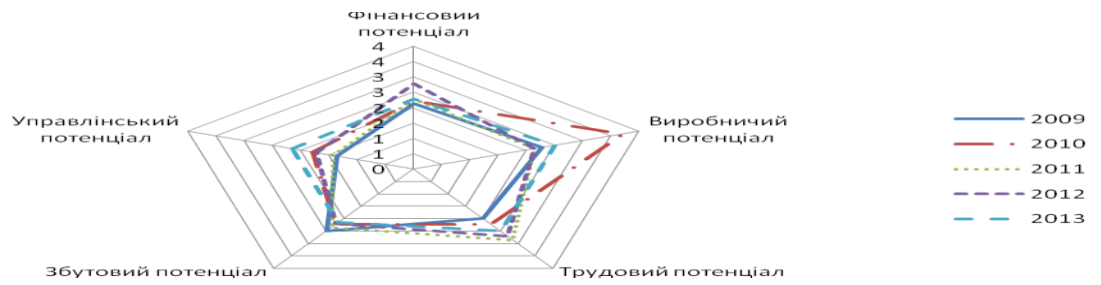

Рисунок 6 – Оцінка рівня конкурентного потенціалу середніх підприємств машинобудування Харківської області (за середньою величиною)

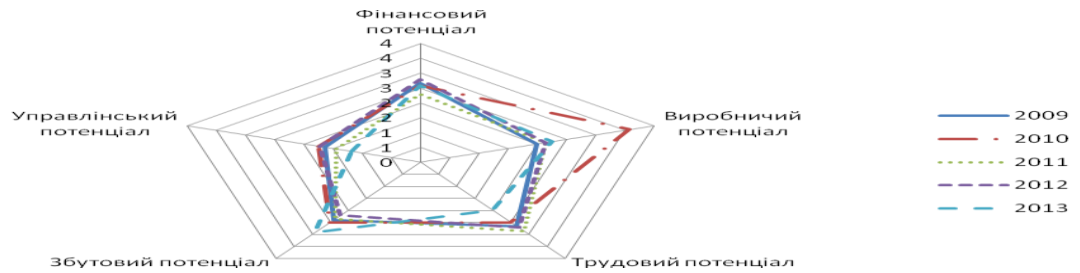

Рисунок 7 – Оцінка рівня конкурентного потенціалу малих підприємств машинобудування Харківської області (за середньою величиною)

Рисунок 8 – Інтегрований підхід до оцінки конкурентного потенціалу підприємства у процесі прийняття рішень щодо його формування/розвитку або підтримки

Запропонований методичний підхід до оцінки рівня конкурентного потенціалу машинобудівного підприємства спрямований на підвищення ефективності прийняття управлінських рішень та дозволяє прогнозувати вплив його зміни на обсяг доходу (табл. 4).

Таблиця 4 – Групування підприємств за рівнем інтегрального показника конкурентного потенціалу підприємств машинобудування Харківської області

Підприємство		Значення інтегрального показника конкурентного потенціалу КП= $\Sigma(\text{ФП}+\text{ВП}+\text{ТП}+\text{УП}+\text{ЗП})$				
		2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
великі	АТ "ХТЗ"	0,63 (1)	0,93 (1)	0,75 (1)	1,08 (1)	1,14 (1)
	ВАТ "Турбоатом"	1,33 (2)	1,55 (2)	1,62 (2)	1,76 (3)	2,10 (2)
	ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	1,37 (2)	1,43 (2)	3,22 (4)	1,75 (3)	1,87 (2)
середні	ПАТ "Завод "Червоний Жовтень"	1,00 (1)	1,25 (2)	2,64 (3)	1,20 (2)	1,29 (3)
	АТ ВТ "Харківський канатний завод"	1,17 (2)	1,23 (2)	1,28 (2)	0,84 (1)	0,92 (1)
	ПАТ "ВАЗ"	1,56 (2)	1,57 (2)	0,92 (1)	1,36 (2)	1,48 (3)
	ПуАТ "ХЕЛІЗ "Укрелектромаш"	0,83 (1)	0,89 (1)	0,75 (1)	1,80 (3)	0,84 (1)
	ПАТ "Електромашина"	1,08 (1)	1,92 (3)	0,81 (1)	1,66 (3)	1,69 (2)
	ПуАТ "Харверст"	0,67 (1)	0,77 (1)	0,91 (1)	0,96 (1)	1,26 (3)
	ПрАТ "ХЗШП"	1,01 (1)	0,97 (1)	2,74 (3)	1,69 (3)	1,83 (2)
	ВАТ "Завод ім.Фрунзе"	1,21 (2)	1,45 (2)	0,96 (1)	1,41 (2)	1,61 (3)
	ВАТ "Автрамат"	1,03 (1)	1,09 (1)	0,79 (1)	1,32 (2)	1,01(1)
	ЗАТ "ЛЗГД"	1,01 (1)	0,98 (1)	1,48 (2)	1,05 (1)	1,10 (1)
	ВАТ "Діпрозаводтранс"	1,67 (3)	1,67 (3)	1,18 (2)	1,73 (3)	2,92 (4)
	АТ "ХАРП"	1,11 (1)	1,31 (2)	1,47 (2)	1,04 (1)	0,95 (1)
	ВАТ "Харківхолодмаш"	1,28 (2)	1,38 (2)	1,42 (2)	1,38 (2)	1,50 (3)
	ВАТ "Ізюмський тепловозремонтний завод"	0,82 (1)	0,91 (1)	0,95 (1)	0,92 (1)	0,66 (1)
	малі	ПАТ "ЛЗМК"	1,18 (2)	0,99 (1)	0,92 (1)	0,99 (1)
ЗАТ "ХЕЗ"		2,02 (3)	3,22 (4)	1,36 (2)	2,71 (4)	0,94 (1)
ВАТ "Куп'янський машзавод"		1,08 (1)	0,95 (1)	0,72 (1)	1,03 (1)	1,32 (3)
АТЗТ "ХЗЕМВ-1"		1,58 (2)	1,29 (2)	1,16 (2)	1,44 (2)	1,29 (3)
ВАТ"Точприлад"		0,91 (1)	1,19 (2)	0,92 (1)	1,08 (1)	1,57 (3)
ВАТ "Мереф'янський механічний завод"		0,84 (1)	0,81 (1)	0,74 (1)	0,81 (1)	1,03 (1)
ПАТ «Науково – виробниче підприємство «Система»		1,31 (2)	1,18 (2)	1,30 (2)	0,80 (1)	0,85 (1)
ВАТ "ПТІМАШ"		1,03 (1)	1,21 (2)	0,98 (1)	1,35 (2)	1,20 (3)
ВАТ "ХЕМЗ"		2,88 (4)	1,95 (3)	1,20 (2)	0,98 (1)	1,51 (3)
ЗАТ "Хартрон-інкорпорейтід"		0,74 (1)	0,81 (1)	0,82 (1)	1,13 (1)	1,02 (1)
ВАТ "Восток"		1,96 (3)	1,30 (2)	0,80 (1)	0,87 (1)	1,12 (1)
ПАТ «Науково – дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»	1,44 (2)	1,29 (2)	1,59 (2)	1,08 (1)	1,56 (3)	

Примітка: 1 група – конкурентний потенціал низький; 2 група – середній рівень конкурентного потенціалу; 3 група – конкурентний потенціал високий; 4 група – максимальний конкурентний потенціал.

Для прогнозування рівня інтегрального показника конкурентного потенціалу використано метод регресійного аналізу, результати якого наведено у таблиці 5.

Обґрунтовано, що у сучасних умовах господарювання підприємства розв'язання проблеми ефективного його функціонування пов'язано з удосконаленням теоретико - методичних підходів щодо формування, оцінки та управління конкурентним потенціалом та його складових.

Таблиця 5 – Рівень інтегрального показника прогнозного рівня конкурентного потенціалу підприємств Харківської області

Підприємство	Інтегральний показник КП	Вид моделі	Прогноз
ПАТ "Завод "Червоний Жовтень"	1,29	$Y = b + ax$, де Y - результативний показник (фінансовий результат); b - індивідуальний ефект для кожного залежного об'єкта спостереження; a - індивідуальний ефект для кожного незалежного об'єкта спостереження; x - рівень конкурентного потенціалу	1,64
АТ ВТ "Харківський канатний завод"	0,92		1,11
ПАТ "ВАЗ"	1,48		1,57
ПуАТ "ХЕЛЗ "Укрелектромаш"	0,84		1,02
ПАТ "Електромашина"	1,69		1,83
ПуАТ "Харверст"	1,26		1,91
ПрАТ "ХЗШП"	1,83		1,95
ПАТ "ЛЗМК"	1,21		1,35
ВАТ "Завод ім.Фрунзе"	1,61		1,72
ВАТ "Автрамат"	1,01		1,05
ЗАТ "ЛЗТД"	1,10		1,12
ЗАТ "ХЕЗ"	0,94		2,05
ВАТ "Куп'янський машзавод"	1,32		1,52
ВАТ "Діпрозаводтранс"	2,92		3,03
АТЗТ "ХЗЕМВ-1"	1,29		1,35
АТ "ХТЗ"	1,14		1,29
ВАТ "Турбоатом"	2,10		2,67
ВАТ "Точприлад"	1,57		1,73
АТ "ХАРП"	0,95		1,18
ВАТ "Харківхолодмаш"	1,50		1,79
ВАТ "Мереш'янський механічний завод"	1,03	1,15	
ВАТ "Ізюмський тепловозремонтний завод"	0,66	0,85	
ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	1,87	1,93	
ПАТ «Науково – виробниче підприємство «Система»	0,85	1,09	
ВАТ "ПТІМАШ"	1,20	1,35	
ВАТ "ХЕМЗ"	1,51	1,7	
ЗАТ "Хартрон-інкорпорейтід"	1,02	1,29	
ВАТ "Восток"	1,12	1,21	
ПАТ «Науково – дослідний і проектно-конструкторський інститут засобів технологічного устаткування «ВЕЛТ»	1,56	1,59	

У додатках наведені акти впровадження результатів дослідження у діяльність підприємств машинобудування ВАТ «Турбоатом», ТОВ «ХТЗ», ПП «Гранд Кристал», а також довідки Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації та Національного технічного університету «Харківський політехнічний університет» (впровадження у навчальний процес).

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішені науково-практичні завдання щодо удосконалення теоретичних та методичних аспектів оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування. Основні висновки та результати, які отримано у процесі дослідження, полягають у такому:

1. Уточнено сутність поняття «конкурентний потенціал підприємства», під яким запропоновано розуміти можливості ресурсів, здатності і компетенції підприємства формувати його конкурентні переваги порівняно з іншими господарюючими суб'єктами на визначеному ринковому сегменті. Формування конкурентного потенціалу має відбуватися у тісному зв'язку з визначенням джерел конкурентних переваг підприємства та забезпеченням його конкурентоспроможності. Дослідження взаємозв'язку та взаємообумовленості конкурентного потенціалу, конкурентних переваг і конкурентоспроможності дозволило визначити, що можливості підприємства є

передумовою формування його стійких порівняльних переваг, реалізація яких, у свою чергу, дозволяє підприємству досягти певного рівня конкурентоспроможності. За результатами узагальнення існуючих підходів уточнено складові елементи конкурентного потенціалу – фінансовий, виробничий, трудовий, збутовий, управлінський.

2. Узагальнення фундаментальних положень теорії конкурентних переваг дозволило виявити необхідність розвитку структури конкурентного потенціалу, що зумовило доцільність уточнення класифікації його видових проявів. Види доповнено ознакою «стійкість конкурентних переваг», що забезпечує узгодженість управлінських рішень протягом формування та оцінки.

3. Особливості конкурентного потенціалу підприємств машинобудування дозволили аргументувати, що основою оцінки має бути порівняльний підхід, а основним оціночним критерієм – його рівень. Для встановлення відповідності між елементами системи такої оцінки розроблено системну модель, яка враховує взаємозв'язок між основними елементами оцінки (зміст, мета, завдання, суб'єкт, об'єкт), визначає його критерії і принципи та дозволяє оцінити рівень конкурентного потенціалу.

4. Розроблено методичний підхід до формування системи оціночних показників для визначення ресурсних та функціональних можливостей підприємств машинобудування, який базується на системному підході до оцінки конкурентного потенціалу підприємства. Особливість цього підходу полягає в тому, що для оцінки окремих складових конкурентного потенціалу визначено групи одиничних показників, серед яких: рентабельність власного капіталу, коефіцієнт автономії, коефіцієнт абсолютної ліквідності та фінансового ризику – для оцінки фінансової складової; матеріаловіддача, фондівіддача, коефіцієнт зносу основних фондів – для оцінки виробничої складової; коефіцієнт укомплектованості штатів, продуктивність праці, коефіцієнт матеріальної мотивації – для оцінки трудової складової; рентабельність продажів, темп змін обсягів реалізації, рівень витрат на збут – для оцінки збутової складової; коефіцієнт ефективності системи управління – для оцінки управлінської складової конкурентного потенціалу підприємства машинобудування.

5. Запропоновано науково-методичний підхід до оцінки рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування, який базується на виділенні функціональних складових (фінансової, виробничої, трудової, збутової, управлінської). Підхід ґрунтується на засадах багатовимірного аналізу, передбачає застосування адитивної моделі для визначення елементів конкурентного потенціалу й оцінювання їх рівня у групі підприємств-конкурентів. Результати оцінки розглядаються як основа для стратегічного планування, спрямованого на підвищення рівня конкурентних переваг підприємств машинобудування.

6. Обґрунтовано ефективність застосування розроблених структурно – логічних моделей для прийняття управлінських рішень щодо підвищення рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування. При цьому, для узагальнення результатів оцінки локальних складових пропонується

графоаналітичний метод, який передбачає побудову профілю рівня конкурентного потенціалу підприємств машинобудування за проекціями фінансових, трудових, виробничих, збутових і управлінських можливостей та визначає для кожної з них зони низького, середнього, високого та максимально можливого значення на даному ринковому сегменті.

7. Результати дисертаційного дослідження використовуються в практичній діяльності підприємств машинобудування ВАТ «Турбоатом», ТОВ «ХТЗ», ПП «Гранд Кристал», прийняті до використання Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації, а також впроваджені у навчальний процес Національного технічного університету «Харківський політехнічний університет».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Другова О. С. Конкурентний потенціал як елемент конкурентоспроможності підприємства / О. С. Другова // Вісник НТУ «ХП». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХП», 2007. – № 16. – С. 125 – 130.

2. Другова О. С. Теоретично – методичні засади конкурентного потенціалу підприємства / О. С. Другова // Вісник НТУ «ХП». Технічний прогрес і ефективність виробництва. Харків : НТУ «ХП», 2008. – № 18. – С. 68 – 74.

3. Другова О. С. Методи оцінки конкурентного потенціалу підприємства / О. С. Другова // Вісник НТУ «ХП». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХП», 2008. – № 50. – С. 65 – 72.

4. Другова О. С. Зв'язок понять конкурентний потенціал, конкурентоспроможність і конкурентні переваги / О. С. Другова // Управління розвитком. – Харків : ХНЕУ, 2008. - № 19. – С. 18 – 21.

5. Другова О. С. Механізм управління конкурентним потенціалом підприємства енергетичного машинобудування / О. С. Другова // Вісник НТУ «ХП». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХП», 2009. – № 17. – С. 50 – 55.

6. Другова О. С. Методика оцінки конкурентоспроможності підприємства / О. С. Другова // Вісник НТУ «ХП». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХП», 2009. – № 36'2. – С. 97 – 103.

7. Другова О. С. Методи й напрямки розвитку конкурентного потенціалу підприємств енергомашинобудування у сучасних умовах / О. С. Другова // Вісник НТУ «ХП». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХП», 2010. – № 51. – С. 22 – 27.

8. Другова О. С. Розробка методу оцінки конкурентного потенціалу / О. С. Другова // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – Київ : НУХТ, 2011. – № 40. – С. 132 – 134.

9. Другова О. С. Методичні рекомендації з оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування / О. С. Другова // Вісник НТУ «ХП». – Харків : НТУ «ХП», 2012. – № 11. – С. 47–57.

10. Другова О. С. Використання засобів статистичного аналізу для оцінки конкурентного потенціалу підприємств / О. С. Другова // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С.З.Гжицького. Серія «Економічні науки». – Львів : ЛНУВМБТ, 2012. – Т. 14, № 4 (54). – С. 134 – 140.

11. Другова О. С. Ранжування конкурентного потенціалу як основа прийняття управлінських рішень щодо його формування та розвитку / О. С. Другова // Науковий журнал. Кримський економічний вісник. – Сімферополь : ТОВ Видавничий дім «Гельветика», 2012. – № 1 (01). – С. 183 – 187.

12. Другова О. С. Науково – методичний підхід до порівняльної оцінки конкурентного потенціалу підприємства з використанням багатомірного аналізу / О. С. Другова // Бізнес – Інформ. – Харків : ВД Інжек, 2012. – № 12. – С. 220 – 226.

13. Другова Е. С. Концептуальная модель оценки конкурентного потенциала предприятия / Е. С. Другова // Научно – практический журнал Экономика. Управление. Право. – Москва : ООО «ИНГН», 2012. – Т. 2, № 11(35). – С. 5– 9.

14. Другова Е. С. Система оценочных показателей уровня конкурентного потенциала / Е. С. Другова // Международный научный журнал. Актуальные проблемы современности. Серия «Экономика» – Караганда : РИО «Болашак – Баспа», 2012. – № 9 (89). – С. 36 – 45.

15. Другова О. С. Фактори впливу на конкурентний потенціал підприємств машинобудування / О. С. Другова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : економічні науки. – Херсон : ТОВ Видавничий дім «Гельветика», 2013. – № 2. – С. 58 – 64.

16. Другова О.С., Системна модель оцінки конкурентного потенціалу / О. С. Другова // Кримський економічний вісник. Науковий журнал. – Сімферополь : ТОВ Видавничий дім «Гельветика», 2013 – №5 (06). – С. 117–120.

17. Другова О. С. Регіональні особливості розвитку підприємств машинобудування у Харківській області / О. С. Другова, В. А. Міщенко // Вісник НТУ «ХП». – Харків : НТУ «ХП», 2014. – № 23. – С. 156 –172.

Здобувачем визначено фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на підприємства машинобудівної галузі.

18. Другова О. С. Економічна сутність поняття «оцінка потенціалу» / О. С. Другова, В. А. Міщенко // Вісник НТУ «ХП». – Харків : НТУ «ХП», 2014. – № 66. – С. 156 – 172.

Здобувачем обгрунтована сутність поняття «оцінка потенціалу» та складові його оцінки.

19. Другова Е. С. Методы оценки конкурентного потенциала предприятия / Другова О. С. // Матеріали XXI Міжнар. науково – практичної конференції «Інформаційні технології : наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я», (Харків, 17 – 18 травня, 2007 г.). – Харків : НТУ «ХП», 2007. – С. 75

20. Другова О. С. Класифікація конкурентного потенціалу підприємства / Другова О. С. // Тезиси II Міжнародної Школи – симпозиум АМУР – 2008

«Анализ, моделирование, управление, развитие экономических систем», (Севастополь, 12 – 18 сентября, 2008 г.). – Севастополь : ОО «ДЭН», 2008. – С. 333 –339

21. Другова О. С. Зв'язок понять конкурентний потенціал, конкурентоспроможність і конкурентні переваги / Другова О. С. // Тези Міжнародної науково – практичної конференції «Сучасні технології менеджменту : проблеми теорії і практики», (Харків, 23–24 жовтня 2008 р.). – Харків : ХНЕУ, 2008. – С. 18 – 21.

22. Другова О. С. Конкурентний потенціал як один з напрямків підвищення економічної ефективності функціонування підприємства / Другова О. С. // Тези доповідей Міжнародної науково – практичної конференції студентів, магістрантів, аспірантів, молодих учених «Стан і перспективи соціально – економічного розвитку суспільства ХХІ століття», (Харків, 17 – 18 квітня 2008 р.). – Харків : КНТЕУ, 2008. – Ч.1. – С. 134– 136.

23. Другова О. С. Формування стратегії розвитку й використання конкурентного потенціалу промислового підприємства / Другова О. С. // Матеріали ІV Міжвузівської науково – практичної конференції студентів, молодих вчених та спеціалістів «Сучасний менеджмент : проблеми теорії та практики», (Кривий Ріг, 29 квітня 2010 р.). – Кривий Ріг : Видавництво «Діоніс», 2010. – Вип. 4 . – С. 96 .

24. Другова О. С. Конкурентний потенціал підприємства як складова економічної системи / Другова О. С. // Тези доповідей Міжнар. Наук – практ. Інтернет – конференції «Фінансово – бюджетна політика в контексті соціально – економічного розвитку регіонів», (Дніпропетровськ, 21 – 23 березня 2011 р.). – Дніпропетровськ : ДДФА, 2011. – С. 173.

25. Другова О. С. Стратегічне управління конкурентним потенціалом підприємства / Другова О. С. // Матеріали Міжнародної науково – практичної конференції «Проблеми соціально – економічного розвитку підприємств», (Харків, 26 – 27 жовтня 2011 р.). – Харків : НТУ «ХП», 2011. – С. 41 – 42.

26. Другова О. С. Механізм формування конкурентного потенціалу підприємств машинобудування / Другова О. С. // Матеріали VI Міжвузівської науково – практичної конференції студентів, молодих вчених та спеціалістів «Сучасний менеджмент : проблеми теорії та практики», (Кривий Ріг, 27 квітня 2012 р.). – Кривий Ріг : «Діоніс», 2012. – С. 91 – 92 .

27. Другова О. С. Сучасні тенденції розвитку машинобудівної галузі України в контексті аналізу конкурентного потенціалу / Другова О. С. // Тези Міжнародної науково – практичної конференції «Актуальні проблеми в економіці та шляхи їх вирішення», (Одеса, 6–7 квітня 2012 р.). – Одеса : «Центр досліджень та розвитку», 2012. – Ч.1. – С. 89 – 91.

28. Другова О. С. Апробація методики оцінки конкурентного потенціалу підприємств машинобудування України / Другова О. С. // Тези економічної наукової Інтернет – конференції «Актуальні питання економічної науки на сучасному етапі», (Тернопіль, 17 лютого 2012 р.). – Тернопіль : ФОП «Шпак», 2012. – С. 23 – 27.

29. Другова О. С. Використання кластерного аналізу для групування підприємств по рівню конкурентного потенціалу / Другова О. С. // Матеріали ХХ

Міжнар. науково – практичної конференції «Інформаційні технології : наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я», (Харків, 15– 17 травня 2012 р.).– Харків : НТУ «ХП», 2012. – С. 126.

АНОТАЦІЇ

Другова О.С. Оцінка конкурентного потенціалу підприємств машинобудування. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», 2015.

Дисертаційна робота присвячена актуальним проблемам теоретичних, методичних та практичних аспектів оцінки конкурентного потенціалу.

В дисертації досліджено теоретичне підґрунтя, розкрито сутність, обґрунтовано характер взаємозв'язку та уточнено поняття конкурентного потенціалу, конкурентоспроможності, конкурентної позиції.

У роботі визначено понятійний апарат теорії потенціалу, уточнено сутність конкурентного потенціалу підприємства, який, на відміну від існуючих дефініцій, подано як можливості ресурсів, здатностей і компетенцій підприємства формувати його конкурентні переваги порівняно із іншими господарюючими суб'єктами на обраному ринковому сегменті.

Розроблено систему оціночних показників рівня конкурентного потенціалу підприємства, яка відрізняється складом його елементів (фінансового, виробничого, трудового, збутового, управлінського) і показниками, що їх описують та дозволяє визначити і оцінити стан ресурсних і функціональних можливостей підприємства у конкурентному середовищі;

Обґрунтовано науково–методичний підхід до порівняльної оцінки конкурентного потенціалу підприємства, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на використанні методів багатомірного аналізу і дозволяє ранжувати складові конкурентного потенціалу підприємства за їх рівнем у конкурентній групі.

Запропоновано структурно – логічні моделі прийняття управлінських рішень щодо формування, розвитку або підтримки досягнутого рівня конкурентного потенціалу, що ґрунтуються на його складових і дозволяють сформулювати релевантний виявленим проблемам портфель заходів.

Ключові слова: підприємство, діяльність, управління, конкурентний потенціал, класифікація, локальні показники, конкурентоспроможність, фінансово – економічні результати, модель оцінки.

Другова Е.С. Оценка конкурентного потенциала предприятий машиностроения. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по

видам экономической деятельности). – Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», 2015.

Диссертационная работа посвящена актуальным проблемам теоретических, методических и практических аспектов оценки конкурентного потенциала.

В диссертации раскрыта сущность, обоснован характер взаимосвязи и уточнены понятия конкурентного потенциала, конкурентоспособности, конкурентных преимуществ.

В работе обоснована дефиниция «конкурентный потенциал» которая позволила рассматривать его как возможности ресурсов, способностей и компетенций предприятия формировать конкурентные преимущества сравнительно с другими хозяйствующими субъектами на определенном рыночном сегменте;

Разработан подход к оценке уровня конкурентного потенциала предприятия, который обоснован составом его элементов (финансового, производственного, трудового, сбытового, управленческого) и показателями, которые их описывают. Данный подход позволяет описать и определить состояние ресурсных и функциональных возможностей предприятия в конкурентной среде;

Усовершенствованы теоретические положения и методические рекомендации к оценке уровня конкурентного потенциала промышленного предприятия. Обоснована эффективность его использования, которая направлена на формирование конкурентных преимуществ предприятия, повышающих качество управленческих решений, которые, в свою очередь, повышают конкурентоспособность машиностроительных предприятий Украины.

В работе исследованы региональные аспекты развития предприятий машиностроения Харьковской области. Охарактеризованы особенности структуры реализованной продукции, направления развития локальных потенциалов в частности маркетингового, производственного, сбытового, финансового, выявлены факторы основных результатов деятельности предприятий машиностроения Харьковской области.

Обоснован научно – методический подход к сравнительной оценке конкурентного потенциала предприятия, который, в отличие от существующих, основывается на использовании методов многомерного анализа и позволяет ранжировать предприятия по их уровню в конкурентной группе.

В работе обоснована логико – структурная схема концепции управления конкурентным потенциалом предприятия, которая включает положение комплексного и системного подходов и основывается на его оценке, базируясь на составных элементах интегрального показателя.

Теоретическое значение полученных научных результатов проведенного диссертационного исследования определяется в дальнейшем развитии методических основ развития конкурентного потенциала промышленного предприятия.

Практическим результатом проведенного исследования является разработка научно – методического инструментария, направленного на

повышение конкурентного потенциала предприятий машиностроения Украины с учетом отраслевой специфики.

Ключевые слова: предприятие, деятельность, управление, конкурентный потенциал, классификация, локальные показатели, конкурентоспособность, финансово - экономические результаты, модель оценки.

Drugova E.S. Estimation of the competitive potential of enterprises of the machine-building industry. – Manuscript.

Thesis for granting the degree of a candidate of economic sciences in speciality 08.00.04 - economy and management of the enterprise (according to the type of economic activity) – National Technical University "Kharkiv Politechnical Institute", 2015.

The dissertation work is dedicated to actual problems of theoretical, methodical and practical aspects of competitive potential estimation.

In this thesis the theoretical basis of the following notions is revealed, the nature of their interrelation is justified and they are profoundly elaborated: competitive potential, competitiveness, competitive position.

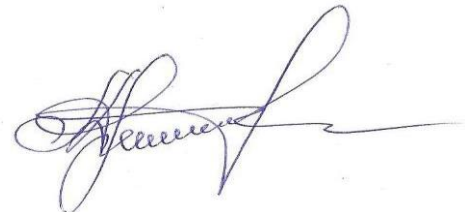
Definition of the notion “competitive potential” is validated in this work, which allowed to consider it as capabilities of resources, endowments and competencies of the enterprise to form competitive advantage in relation to other economic entities on the specific market segment.

Approach to evaluate the level of the enterprise competitive potential has been established, which is substantiated using the combination of its elements (financial, production, labor, distributional, managerial) and indicators describing them. This particular approach allows outlining and defining the state of resources and functional capabilities of the enterprise in the competitive environment.

Methodical approach is grounded on comparative estimation of the competitive potential of the enterprise, which, unlike existing, is based on use of methods of the multivariate analysis and allows to rank the enterprises according to their level in a competitive group.

Logico-structural models for taking management decisions are offered for shaping, development and enhancement of the competitive potential. They enable elaboration of a portfolio of necessary actions within the relevant period.

Keywords: enterprise activity management, competitive potential, classification, local performance, competitiveness, financial - economic results assessment model.

ДРУГОВА ОЛЕНА СЕРГІЇВНА

**ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ
МАШИНОБУДУВАННЯ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск кандидат екон. наук, доц. Шевченко М.М.

Підписано до друку 06.10.2015 р. Формат 60×84 1/16.
Папір офсетний. Друк – різнографічний. Умовн. друк. арк. 0,9
Гарнітура Times New Roman . Наклад 100 прим. Замовлення № 125.

Надруковано у копії-центрі «МОДЕЛІСТ»,
ФО-П Миронов М.В.
Свідоцтво № ВО4№022953
61002, м. Харків, вул. Червонопрапорна, 3, літер Б-1
